

e-mail: v.rusin@tneu.edu.ua

Русін В.М., к.е.н., ст. викладач

**ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В
УКРАЇНІ**

Русин В.Н., к.э.н., ст. преподаватель

**УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕЖБЮДЖЕТНЫХ
ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ**

Rusin V.N., Ph.D., Lecturer

**IMPROVING INTERGOVERNMENTAL FISCAL RELATIONS
IN UKRAINE**

Розвиток соціально-економічних процесів в Україні та забезпечення населення суспільними послугами значною мірою залежні від організації міжбюджетних відносин, оскільки вони обумовлені розподілом фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами. Впродовж багатьох років система міжбюджетних відносин була не достатньо ефективною. Вітчизняними науковцями і практиками неодноразово наголошувалось на необхідності проведення бюджетної децентралізації з метою зміцнення фінансової автономії та незалежності органів місцевого самоврядування. Однак зміни, що відбулися у бюджетному законодавстві в кінці 2014 р. – на початку 2015 р. кардинально змінили підходи до побудови системи міжбюджетних відносин в Україні. Проте залишається ще багато невирішених проблем в цій галузі, зокрема щодо реалізації цих змін на практиці, що залишає актуальною проблему вдосконалення міжбюджетних відносин.

Прийняті Верховною Радою України у грудні 2014 р. зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України [1; 2] стали найбільшим кроком у напрямку бюджетної децентралізації за роки незалежності України. Цими змінами запропоновано нові підходи до визначення взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами, які покликані розширити права місцевих органів влади та надати їм значну бюджетну самостійність. Перш за все змінами

передбачається автономність прийняття місцевих бюджетів. Терміни затвердження місцевих бюджетів тепер не залежатимуть від прийняття державного бюджету, а Міністерство фінансів України не втручатиметься в процес планування дохідної та видаткової частини місцевих бюджетів.

Нове бюджетне законодавство також розширює джерела наповнення місцевих бюджетів. Так, дохідна база місцевих бюджетів розшириться за рахунок перерозподілу платежів між державним та місцевими бюджетами, а зокрема за рахунок передачі з державного бюджету місцевим бюджетам плати за надання адміністративних послуг (зарахування плати за надання адміністративних послуг за місцем їх справляння), зарахування 10% податку на прибуток підприємств (лише приватного сектору економіки, крім підприємств державної форми власності) до обласних бюджетів та збільшення відсотка зарахування до місцевих бюджетів екологічного податку (80%). Наповненню місцевих бюджетів також сприятиме запровадження з 2015 р. акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (від 2% до 5% вартості реалізованого товару), який зараховуватиметься до відповідних бюджетів територіальних громад за місцем діяльності суб'єктів господарювання.

Розширено і повноваження органів місцевого самоврядування щодо справляння вже раніше належних їм видів надходжень. Органи місцевого самоврядування отримали право самостійно приймати рішення щодо визначення ставки податку на нерухоме майно для об'єктів житлової та нежитлової нерухомості (до 2% мінімальної зарплати за 1 кв. м площі об'єкта оподаткування) з урахуванням типів об'єктів та зональності їх розташування, а також право встановлювати пільги зі сплати цього податку. Також скорочено перелік пільг, що можуть надаватись державою по сплаті земельного податку та розширено повноваження органів місцевого самоврядування в частині встановлення ставок та пільг по платі за землю.

В результаті прийняття у грудні 2014 р. змін до Бюджетного кодексу України змінився порядок перерахування міжбюджетних трансфертів. Так, тепер міжбюджетні трансферти поділяються на:

— базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);

- субвенції;
- реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- додаткові дотації [1].

Фінансування частини соціальних видатків, що держава делегує місцевому самоврядуванню, зокрема медицини та освіти, держава забезпечуватиме через запровадження нових видів трансфертів у вигляді субвенцій – освітньої, медичної та інших субвенцій.

Верховна Рада України у березні 2015 р. ухвалила зміни до Бюджетного кодексу України, які спрямовані на вирішення проблем належного фінансового забезпечення реалізації делегованих повноважень органів місцевого самоврядування, зокрема сіл, селищ та міст районного значення. Зазначені зміни передбачають, що у разі здійснення видатків на делеговані повноваження з бюджетів сіл, селищ, міст районного значення з районного бюджету обов'язково надаються відповідні трансферти. Такі трансферти спрямовуються на утримання закладів дошкільної освіти (садочки, школи-садочки), бібліотеки, будинки культури, клуби, центри дозвілля, а також і на утримання апаратів управління сільських, селищних, міських (міст районного значення) рад.

Отже, підсумовуючи вище викладене відзначимо, що в правовому полі зроблено перші і вагомі кроки в процесі бюджетної децентралізації. Однак залишається поза увагою ще багато пропонованих науковцями та практиками актуальних пропозицій щодо зміни норм Бюджетного та Податкового кодексів. Вимагають певного уточнення і регламентування вже прийняті норми. Реалізація повною мірою на практиці вже прийнятих змін до бюджетного законодавства сприятиме ефективнішому функціонуванню вітчизняної системи міжбюджетних відносин та збалансуванню потреб у фінансових ресурсах органів місцевого самоврядування для виконання покладених на них повноважень.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.